

KISIM III

AŞIRI SAĞ YÜKSELİŞTE Mİ? AŞIRI SAĞ PARTİLERİN SEÇİM BAŞARILARI

GİRİŞ

Aşırı sağ, 1980'den önce bugün olduğu kadar popüler bir konu değildi. Soğuk Savaş döneminde uzun süre aşırı sağ 'neo-faşizm' ile özdeşleştirilmekteydi (Ignazi 2003, 1). Yetmişlerde Kuzey Avrupa'da ortaya çıkan popülist protesto partileri genelde fazla dikkat çekmemiştir. Ancak seksenlerde otoriter-sağ partilerin değişik ülkelerde peşpeşe gelen beklenmedik seçim zaferleri 'aşırı sağın yükseldiği' görüşünün yaygınlaşmasına neden olmuştur (Von Beyme 1988, Ignazi 1992, Betz 1994, Harris 1994, Eatwell 1998b). Aslında günümüzde seçmen desteği olarak güçlenmiş olan ASP'lerin çoğunun 1930 ve 1940'ların faşizan gruplarıyla ilgisi ve bağı yoktur. Demokrasiyi tümünden alaşağı edip yerine totaliter bir devlet kurma fikrinden uzak durmaktadır. Ne var ki bugünün aşırı sağ, eski ve geleneksel faşist/ırkçı hareketlerle benzeşebilmektedir. Sözelimi günümüz ASP'leri karizmatik-lider partileridir (bkz: Van der Brug ve Mughan 2007). Dışlayıcı ve otoriter sosyal politikaları savunmaktadırlar. Sol-sağ uzamındaki konumları bağlamında, buldukları ülkelerdeki parti sistemlerinin en sağında konuşlanmaktadırlar. Demokratik kurumları ve kendileri dışındaki (özellikle merkezdeki) partileri sıkça ve ağır bir dille eleştirmektedirler. ASP liderleri ve öndegelenlerinin en azından söylemde demokrasiye olan bağlılıklarını ifade etmesine karşın, savundukları fikirler ve politikalar genelde çağdaş demokratik kazanımları tehdit edecek niteliktedir.

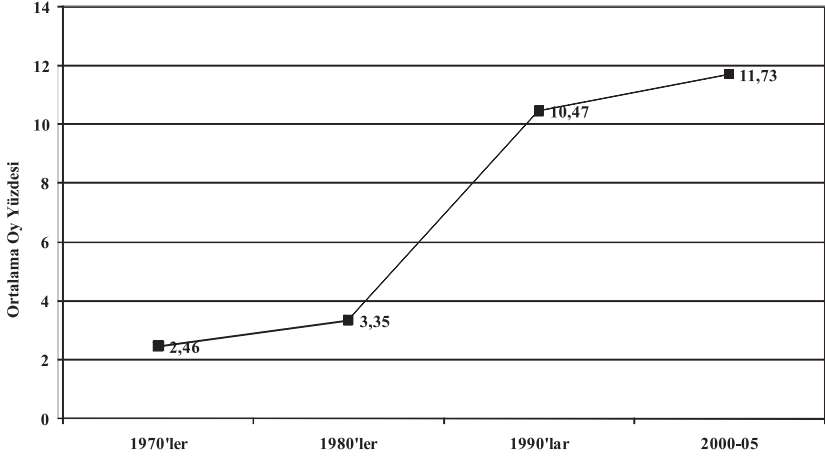
ASP'lerin seçimlerdeki yükselme süreci somut olarak görülmektedir. Ülke-spesifik süreçlerin yanı sıra kapsamlı ve karşılaştırmalı bir oy oranı analizi de aynı doğrultuda kanıt sunmaktadır. Aşağıda sunulan Tablo 3-1 toplam 14 demokrasideki ASP'lerin 1970'lerde 1980'lerde 1990'larda ve 2000-2005 yılları arası dönemdeki oy oranlarını göstermektedir (bu dönemlerdeki ortalama

ASP oy oranları için ayrıca bkz: Grafik 3). 1970'lerde ASP'lerin ortalama oy oranı yüzde 2.46 iken bu oran 1980'lerde yüzde 3.35'e, 1990'larda yüzde 10.47'ye, ve 2000-2005 arasında yüzde 11.73'e çıkmaktadır. Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda ve İsveç'te 1970 ve 1980'lerde önemli sayılabilecek bir ASP görünmemektedir. Belçika, Fransa, Norveç ve İsviçre'deki ASP'lerin oy oranları son dönemlerde gözle görülür biçimde büyümüştür. 2000-2005 arasında Avusturya ve İtalya'daki ASP'lerin oy oranlarında ise anlamlı bir düşüş görülmektedir.

Tablo 3-1
14 Demokraside Aşırı Sağ Partilerin Ortalama Oy Oranları

Ülke	1970'ler	1980'ler	1990'lar	2000-05
Almanya	0.45	2.10	2.76	1.90
Avusturya	---	---	8.40	2.75
Avusturya	5.63	7.35	23.15	8.15
Belçika	2.30	2.74	9.94	13.60
Danimarka	12.18	5.85	6.40	10.87
Fransa	0.83	9.53	12.57	15.70
Hollanda	0.40	0.95	1.25	8.43
İngiltere	0.33	0.08	0.39	2.55
İsveç	---	---	2.70	1.40
İsviçre	2.50	4.65	20.83	29.50
İtalya	6.38	6.63	19.62	16.75
Kanada	---	---	19.05	27.55
Norveç	3.45	7.07	10.80	14.60
Yeni Zelanda	---	---	8.70	10.40

Grafik 3: 14 Demokraside Aşırı Sağ Partilerin Ortalama Oy Oranları

Son dönemlerde ortaya atılan ‘demokrasiler tehlikede mi?’ kaygısının (bkz: Ford 1994, Braun 1997) ortaya çıkmasına neden olan aşırı sağın seçim başarıları, ASP’leri ilgi odağı haline getirmiştir. Bu bağlamda üçüncü kısmın temel hedefi, ‘aşırı sağ yükselişte’ savının evrenselliğini tartışmaya açmaktır. ASP’lerin katıldığı demokratik seçimlerde toplayabildiği oy oranları ülke bazlı olarak değerlendirilmekte ve bu çalışmaya dahil edilen 19 ülke aşırı sağın ‘kuvvetli’ ve ‘zayıf’ olduğu demokrasiler olarak sınıflandırılmaktadır.

DEMOKRASİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Demokratik bir ülkede aşırı sağın ne ölçüde siyasal etkiye sahip olduğu, genellikle o ülkedeki ASP’lerin aldığı oy miktarıyla ölçülmektedir (Van Holsteyn 2001, 4). Gerçekten de bir partinin siyasal etkinliğinin en önemli kıstaslarından biri o partinin seçimlerde aldığı oy yüzdesidir. Bu bağlamda Sartori (1976) partilerin siyasal etkinliğiyle ilgili iki temel kriterden söz etmektedir: ‘şantaj potansiyeli’ (*blackmail potential*) ve ‘koalisyon potansiyeli’ (*coalition potential*). Şantaj potansiyeli, bir partinin kendisi dışındaki partiler (özellikle hükümet kurabilen partiler) arasındaki siyasi rekabet sürecini etkileyebilme durumudur. Koalisyon potansiyeli olan partilerse kurulan hükümetlerde tek başına veya koalisyon ortağı olarak yer alabilme özelliğine sahiptir (Sartori 1976). Herhangi bir partinin koalisyon ve şantaj potansiyelini genelde o partinin sahip olduğu parlamento sandalye sayısı belirlemektedir. Partilerin sandal-

ye sayısını belirleyen en önemli faktörler ise uygulanan seçim sistemi ve şüphesiz partilerin seçimlerde aldığı oy miktarıdır. Bu nedenle aşırı sağın kuvvetli olduğu ve olmadığı ülkelerin sınıflandırması yapılırken ASP'lerin oy oranları kıstas alınacaktır. Zira yüksek oy potansiyeli olmayan partiler için hükümet kurma olanağından bahsedilemez. Siyasal etkinlik kazanmak için ilk şart, yüksek oy miktarıdır.

ASP'lerin seçim başarısı elde ettiği, çok miktarda sandalye kazandığı veya hükümette yer aldığı ülkelerden 'aşırı sağın kuvvetli olduğu ülkeler' olarak bahsedilebilir. Zira bu ülkelerde ASP'ler siyasal gündemin önemli belirleyicilerinden biridir. Son günlerde Avusturya Özgürlük Partisi, Milli İttifak, Kuzey Ligi ve Pim Fortuyn Listesi gibi iktidara koalisyon ortağı olarak gelen ASP'ler yürütme üzerinde doğrudan söz sahibi olmuş, dolayısıyla sosyal politikaları şekillendirme olanağı elde etmiştir. Önemli bir parlamento temsiline sahip olan partiler hükümetlere giremese bile hükümetlerin oluşumunu ve işleyişini dışardan etkileyebilmiştir. Sözelimi 2001 Danimarka seçimlerinde ülkede üçüncü parti konumuna gelen aşırı sağcı Danimarka Halk Partisi seçimlerden sonra kurulan liberal-muhafazakâr koalisyon hükümetine dışardan destek vermiş, karşılığında da göçmenler politikası gibi öncelik verdiği konularda kendi istediği doğrultuda değişiklikler yapılmasını sağlamıştır.

Ancak siyasal etkinliğin tek kıstasının koalisyon ve şantaj potansiyeli olduğunu düşünmek yanıltıcı olabilmektedir. Bazı partiler parlamentoda temsil elde edemese bile ülke gündeminde önemli bir rol oynayabilmektedir. Zira oy miktarı, siyasal etkinliğin tek belirleyicisi değildir. Başka faktörler de siyasal etkinlik üzerinde rol oynayabilmektedir. Siyaset gündemine yeni konuların girmesi, yeni oluşan partilere bu konuları sahiplenme, bu yolla medyanın ilgisini çekme ve seçmen desteğini yükseltme olanağı sunmaktadır (Campbell vd. 1960, 29-32, Rydgren 2005, 422). Sözelimi parlamenter temsilden yoksun Fransız Milli Cephe, dolaylı olarak da olsa Fransız siyaset gündeminde söz sahibidir. Seçim başarıları Fransız parti sistemini büyük ölçüde etkilemiş, partinin oyları yükseldikçe kendine bir seçmen tabanı oluşturmuştur. Sonuçta hem sağ hem soldaki merkez partiler, göçmen ve güvenlik sorunlarına daha çok öncelik vermeye başlamıştır (Guiraudon ve Schain 2002, 3).

Bazı ASP'ler oy miktarını çoğaltsa da yasal/anayasal sınırlamalar ve siyasi elit tarafından dışlanma gibi nedenlerden dolayı olağan koşullarda kazanabilecekleri siyasal etkinliği kazanamamıştır. Sözelimi Belçika'da önemli bir seçmen desteği kazanan Flaman Bloğu sadece diğer partilerce dışlanmakla kalmamış, Belçika Anayasa Mahkemesi tarafından 2004'te kapatılmıştır. Yakın zamanda aşırı sağcı Almanya Milli Demokrasi Partisi yasal sınırlandırmalar sebebiyle kapatılmaktan kılpayı kurtulmuştur. Fransız Milli Cephe'nin

milletvekili seçimlerindeki oy miktarı çok düşük olmamasına rağmen uygulanan seçim sistemi nedeniyle parlamento temsilinden mahrum kalmıştır. Üçüncü kısımda bu konulara değinilmiş, ancak demokrasilerin sınıflandırılmasında ASP'lerin oy oranları temel alınmıştır. Zira oy miktarı, bu sınıflandırmanın en pratik kıstasıdır.

ASP'lerin ortaya çıkamadığı veya ortaya çıksa bile kayda değer bir büyüme gösteremediği ülkelerden 'aşırı sağın zayıf olduğu demokrasiler' olarak bahsedilebilir. Marjinalize olmuş partilerin koalisyon veya şantaj potansiyeli elde etmesi veya ülkedeki siyasal gündemi belirlemesi oldukça zordur. ABD ve Finlandiya örneklerinde ASP'lerin ortaya çıkmadığı ama muhafazakâr sağın otoriter sağ uzamı büyük ölçüde doldurduğu görülmektedir. İsveç ve İngiltere ise ASP'lerin varlığının hissedildiği ancak düşük oy miktarı nedeniyle etkinlik kazanamadığı ülkelere örnek gösterilebilir.

Üçüncü kısmın sonunda yer alan Grafik 3-1'den 3-17'ye toplam onyediyi grafik, demokratik ülkelerdeki ASP'lerin seçimlerde kazandığı birleşik oy oranlarını göstermektedir. ABD ve Finlandiya ülke çapında rekabet eden ASP'lerin bulunmaması sebebiyle bu listenin dışında tutulmuştur. Bu tablolar serisi ülkelerin ASP kuvvetine göre sınıflandırılmasına katkıda bulunmaktadır. Öncelikle ASP'lerin siyasal etkinlik kazandığı ülkelere değinilmekte, sonrasında ASP'lerin marjinal kaldığı ülkelere bahsedilmektedir.

AŞIRI SAĞ PARTİLERİN KUVVETLİ OLDUĞU ÜLKELER

ASP'lerin şimdiye kadar oy oranı itibarıyla başarılı olduğu demokratik ülkeler Avusturya, İtalya, İsviçre, Fransa, Hollanda, Belçika, Danimarka, Norveç, Kanada ve Yeni Zelanda'dır. Aşırı sağın cılız kaldığı demokrasiler ise Almanya, İsveç, İngiltere, Avustralya, Yunanistan, İspanya ve Portekiz'dir. Üçüncü kısmın sonundaki Tablo 3-3, metinde yer alan ülkelerdeki ASP'lerin oy oranlarını ayrı ayrı göstermektedir.

Avusturya aşırı sağı seksenlerden doksanlara en büyük oy yükselişini göstermektedir. Aşırı sağcı Özgürlük Partisi'nin (AÖP) oy oranı 1983'e kadar yüzde beşlerde gezerken, 1986-1999 arası toplam yedi seçimde sürekli artmaktadır. En büyük başarıyı yüzde 27.6 ile 1996 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde, bir diğer büyük başarıyı da yüzde 26.9 ile 1999 milletvekili seçimlerinde gösteren AÖP'nin oy yüzdesi 2002'den itibaren gerilemektedir. İtalyan aşırı sağının yükselişi ise 1990'lara denk gelmekte, ancak bu yükselme süreci 2000'lerde bir ölçüde durulmaktadır. 1989-1996 arasındaki süreç 1945-sonrası İtalyasında aşırı sağın en yüksek oy artışının yaşandığı süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

İsviçre aşırı sağının toplam oy oranlarını doğru okuyabilmek için İsviçre Halk Partisi'nin ülkedeki toplam beş ASP içinde tek etkin parti olageldiğini, diğer dördününse son derece cılız kaldığını hatırlamakta fayda vardır. 1965'ten itibaren siyaset sahnesinde yer alan İsviçre Halk Partisi, 1990'ların ortasından itibaren Christopher Blocher'nin liderliğinde sağa kaydığı için (Norris 2005, 62-63) ancak 1995'ten itibaren ASP kategorisinde oy oranı toplamına dahil edilmiştir. Bu bilgi göz önüne alınarak değerlendirildiğinde İsviçre'de en büyük oy patlamasının 1991'den 1995'e yaşandığı görülmektedir. Aynı AÖP'nin durumunda olduğu gibi İHP'nin sağcılışması ve yükselmesi de eşzamanlıdır. Oy oranını 1999'da ülke genelinde yüzde 22.5'e, 2003'te yüzde 26.6'ya, 2007'deyse yüzde 29'a çıkaran parti, hem İsviçre siyasetindeki ağırlığını hem de yıllardır sürdürülegelen dörtlü koalisyondaki etkinliğini artırmıştır.

Fransız aşırı sağ dalgalı bir süreç göstermektedir. 1972'de kurulan Milli Cephe (Mcf) 1981'e kadar oldukça marjinal kalmış, yerel seçimlerdeki ilk başarısını 1983'te elde etmiştir. Genel sekreter Jean-Pierre Stirbois, Dreux'nün belediye başkan yardımcılığını kazanmıştır (Kestel ve Godmer 2004, 138-9). Genel seçimlerdeki ilk başarısını ise bir yıl sonra 1984'te göstermiştir (bkz: Grafik 3-4). Oy oranını yüzde 11'e çıkaran parti, Avrupa Parlamentosu'nda 10 sandalye kazanmıştır. Seçmen desteği bundan sonra uzun süre yüzde 9 ila 16 arasında sürekli inip çıkmıştır. 1999'daki ani düşüşün temel nedeni, seçimlerden önce Bruno Mégret'nin önderliğindeki grubun partiden ayrılıp Milli Cumhuriyetçi Hareket'i (*Mouvement National Républicain*) kurarak Fransız aşırı sağını bölmesidir. Ancak sonrasında Hareket hızla inişe geçmiş, Cephe ise yükselmeye devam etmiştir. Öyle ki, 2002 başkanlık seçimlerindeki Mcf adayı Le Pen, ilk turda ülke genelinde yüzde 19.2 ile ikinci en yüksek oy oranını alarak Sosyalist Parti (*Parti Socialiste*) adayı Lionel Jospin'i mağlup etmiştir. Ancak Mcf, 2002'den 2007'ye kadar olan seçimlerde düşüşe geçmiş görünümündedir.

Oy sıçramasına rağmen Mcf'nin parlamenter açıdan şanslı olduğunu iddia etmek güçtür. Zira 1986 milletvekili seçimlerinde Fransız Meclisi'nde 35 sandalye kazanmasına rağmen seçim sonrasında meclisteki diğer partiler hükümet kurmak için Mcf'nin desteğine ihtiyaç duymamış, hatta partiyi dışlamıştır (Kestel ve Godmer 2004, 141). Buna ilaveten, Fransız merkez sağının iki güçlü partisi 1990'lardan itibaren Mcf ile yerel veya genel seçimlerde yapılabilecek her türlü ittifak veya dayanışma fikrine olumsuz tavır almıştır. Ayrıca nisbi seçim sisteminden çoklu seçim sistemine geçiş Mcf'ye yaramamış, parti 1988 ve 1997 seçimlerinde sadece bir sandalye kazanabilmiştir. 1998'den bu yana meclis dışındadır. Ancak ne kadar önü kapatılırsa kapatılsın

ve ne kadar sistem dışına itilirse itilsin Le Pen ve partisi, Fransız siyaseti ve siyasetçileri üzerinde etkili olmuş (bkz: Betz 1994, Matas 1997), göçmenler konusunu gündeme sokmuş, aşırı milliyetçi propaganda ve ırkçı bir söylem kullanarak toplumsal destek kazanmış ve medyanın ilgi odağı haline gelmiştir.

Hollanda aşırı sağ uzunca bir süre Merkez Partisi (MP) ve Merkez Demokratlar (MD) tarafından temsil edilmiştir. Her iki parti de demokrasiye bağlı olduğunu iddia etmiş olmasına rağmen popülist ve aşırı milliyetçi ideolojiye sahiptir (Lucardie 1998a, 17). Yerel seçimlerde MD, MP'den başarılı olmuş, 1994 yerel seçimlerinde Amsterdam'da yüzde 7.9, Rotterdam'da yüzde 10.2 oy toplamıştır (Husbands 1992). Ancak her ikisi de ülke genelindeki seçimlerde benzer başarıyı gösterememiştir.

Hollanda aşırı sağının son yıllardaki yükselişi tek zamanlı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2002'de ortaya çıkan ve sosyal konulardaki özgürlükçülüğüne rağmen popülizmi ve göçmen karşıtlığıyla aşırı sağ ile benzeşen Pim Fortuyn Listesi (PFL), 2002'de ülke genelinde yüzde 17'lik bir oy patlaması yapmıştır. Bu patlamanın önemli nedenlerinden biri parti lideri Pim Fortuyn'ün seçimlere bir hafta kala suikaste kurban gitmesinin bazı Hollandalıların tepkisini çekmesidir. 150 üyeli İkinci Meclis'te (*Tweede Kamer*) 26 sandalye kazanan parti seçim sonrasında Hıristiyan Demokratlar ve liberallerle üçlü koalisyon ortağı olarak hükümete girmiş, ancak bu hükümet 86 gün sürmüştür. 2003'ten itibaren seçimlerde hızla düşüşe geçen PFL'nin tek zamanlı hareketinin partiye siyasal etkinlik sağlayıp sağlayamadığı tartışmalıdır. Bir yandan yüzde 17'lik bir başarının Fortuyn'ün suikasti gibi bazı özel koşulların bir araya gelmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu durumda benzer koşulların tekrar oluşması olasılığının düşük olduğu, dolayısıyla Hollanda aşırı sağının kuvvetli ve etkin olmadığı sonucuna varılabilir. Öte yandan, Hollanda'da aşırı sağ yoktur ve olmayacaktır demek için henüz erkendir. Zira göçmen karşıtı bir popülist-sağ partinin yüzde 17'lik bir oy alabileceği ve hemen arkasından merkez sağ tarafından iktidara taşınabileceği Hollanda uzmanlarınca bile öngörülememiştir (bkz: Van Holsteyn 2001). Bu durumda Hollanda'daki tek zamanlı oy sıçrayışının belli bir süre sonra ikinci kez tekrarlayabilirliği gündeme gelmektedir. Nitekim İslamofobik görüşleriyle bilinen Geert Wilders'in liderliğindeki neo-faşizan eğilimli Özgürlük Partisi (*Partij voor de Vrijheid*) ilk kez katıldığı 2006 seçimlerinde yüzde 5.9 oy oranı ile İkinci Meclis'te 9 sandalye kazanabilmiştir.

Belçika aşırı sağ Flaman Bloğu (FB) ve Milli Cephe'den (MCb) oluşmaktadır. Blok Hollandaca konuşan Flamanca milliyetçilerince, Cephe ise

Fransızca konuşan Valonya milliyetçilerince desteklenmektedir. Seçmen desteği itibarıyla Blok'un başarılı, Cephe'nin ise başarısız olduğu söylenebilir. Ancak seçmen desteğini artıran Blok, diğer partilerin desteğinden mahrum kaldığı için siyasi etkinlikten de yoksun kalmıştır. Grafik 3-6'ya bakıldığında Belçika aşırı sağının sürekli yükseldiği, ancak bu yükselişin Avusturya ve İtalya'daki kadar büyük olmadığı görülmektedir. Şüphesiz bu artışın kaynağı MCb değil FB'dir. Blok, yerel seçimlerdeki ilk başarısını 1988 belediye seçimlerinde Antwerp şehrinde yüzde 17.7 alarak elde etmiştir. Ülke genelindeki çıkışını ise 1989 AP ve 1991 parlamento seçimlerinde sırasıyla yüzde 4.1 ve 6.6 alarak yapmıştır. Tablo 3-3'ten de anlaşılacağı üzere ilerleyen yıllarda partinin oy miktarı azar azar ve sürekli yükselmiştir. En son 1999'da yaklaşık yüzde 10 ile 150 üyelik parlamentoda 11 sandalye, 2003'te ise yüzde 11.6 ile 18 sandalye kazanmıştır. 2004'te Belçika Anayasa Mahkemesi'nce ırkçılık suçlamasıyla kapatıldıktan sonra devam niteliğinde kurulan Flaman Menfaati (*Vlaams Belang*) 2007'de eski başarısını sınırlı da olsa aşarak yüzde 12 almıştır.

FB temel alınarak Belçika aşırı sağının Fransa'daki duruma benzemekte, Avusturya'daki durumla ise tezat oluşturmakta olduğu söylenebilir. Fransız Milli Cephesi de aynı FB gibi oy oranını yükseltmiş, ancak benzer nedenlerle (dışlanma, seçim sistemi, vb.) iktidar ve yürütme erkine sahip olamamıştır. Ancak Avusturya Özgürlük Partisi (AÖP), hem oy çıkışı olarak hem de siyasi etkinlik olarak FB'den çok daha şanslıdır. Zira FB'nin maksimumu yüzde 12 iken AÖP'nin maksimumu yüzde 27.6'dır. Ayrıca AÖP'nin sığınağı meyvesini vermiş, partiyi iktidara taşımıştır. Bütün bunlara ilaveten FB yargı sisteminde kapatılırken AÖP Avusturya üst mahkemeleriyle benzer sorunlar yaşamamıştır. FB'nin bu kadar dışlanmasının nedenlerinden biri, diğer ASP'lerden farklı olarak bölgeci/ayrılıkçı olması ve Flamanca'nın bağımsızlığını savunmasıdır. Bu yönüyle Kuzey İtalya'nın ayrı bir ülke olarak bağımsızlığını savunan Kuzey Ligi'ne (*Lega Nord*) benzemektedir. Valonya'nın MCb'si ise cılız bir partidir. Yeni adıyla Flaman Menfaati son zamanlarda yüzde 12'lere yükselirken MCb kurulduğu 1985'ten bu yana yüzde 3'e erişememiştir.

Danimarka aşırı sağ İlerleme Partisi (İPd) ve Danimarka Halk Partisi'nden (DHP) oluşmaktadır. İkisi de aşırı sağcı olmasına rağmen, ortaya çıkış ve seçmen desteği açısından birbirinden oldukça farklı partilerdir. İPd 1973'te, DHP ise 1995'te ortaya çıkmıştır. Katıldığı ilk seçimde yüzde 15.9 alan İPd sonrasında bu oranı muhafaza edememiş, seri iniş-çıkışlarla 1994 AP seçimlerinde yüzde 2.9'a kadar düşmüştür. 1999 Avrupa Parlamentosu ve 2001 genel seçimlerinde yüzde 1'in de altına düştükten sonra (bkz: Tablo 3-3) siyasetten uzaklaşmıştır. İPd'nin sonunun başladığı 1990'ların ortasında siyaset hayatına

giren DHP daha karizmatik bir liderle daha güçlü bir oy patlaması gerçekleştirmiştir. İlk oy sıçrayışını 1998 genel seçimlerinde ülke genelinde yüzde 7.4 ile 13 sandalye kazanarak gerçekleştirmiş, 2001’de yüzde 12 ile 22 sandalye, 2005’te yüzde 13.2 ile 24 sandalye, ve son olarak 2007’de yüzde 13.9 ile 25 sandalye kazanmıştır. Bu da Danimarka aşırı sağının İPd ile koptuğu yerden DHP ile kesintiye uğramadan, hatta yükselerek devam etmesini sağlamıştır (bkz: Grafik 3-7). Oy oranı yükselişi itibarıyla Flaman Bloğu ile benzeşen DHP, Blok’tan farklı olarak seçmen desteğini artırmanın meyvesini alabilmiştir. Doğrudan iktidara gelemese de iktidarın göçmen politikasını dışardan şekillendirebilmiştir. Özetle Danimarka aşırı sağı günümüz itibarıyla kuvvetlidir ve orta vadede daha da kuvvetlenmesi muhtemeldir.

Danimarka gibi Norveç de aşırı sağın yıldızının son dönemlerde parladığı demokrasilerdendir. Ancak Danimarka ve İtalya’daki durumdan farklı olarak Norveç aşırı sağı uzun süreli parçalanma ve bölünme süreçlerinden geçmemiş, 1970’lerden bu yana İlerleme Partisi (İPn) tarafından tek çatı altında temsil edilegelmiştir. Adı geçen parti 1985’e kadar varlık gösterememiş, ilk başarısını 1987 yerel seçimlerinde yüzde 12.3 alarak elde etmiştir. 1989’da ise yüzde 13 ile 165 üyelik mecliste 22 sandalye kazanmış, ve ülkede üçüncü parti konumuna gelmiştir. 1993’teki ani düşüşün esas nedeni parti içi fraksiyonların çekişmesi ve tam bu sıralarda partide yaşanan geçici buhran ve kopma süreçleridir. Liberter bir grup partiden ayrılmış ve mecliste Özgür Demokratlar (*Fridemokraterne*) adında yeni bağımsız bir grup kurmuştur.

1997 itibarıyla oy yüzdesi 15.3’e sandalye sayısı 25’e çıkan İPn 1999 yerel seçimlerinde de başarılı olmuş, popüler bir parti figürü olan Terje Søviknes Os, Hordaland bölgesinin belediye başkanlığını kazanmıştır. Søviknes’in bir seks skandalına karışması partiyi de karıştırmış, partiden istifalar ve kopmalar yaşanmıştır. Yine de 2001 genel seçimlerinde yüzde 14.6 ile 26 sandalye kazanan İPn 2003 yerel seçimlerinde otuz belediyede birincilik elde etmiştir. 1999’dan 2003’e Os bölgesindeki oy oranı yüzde 36.6’dan 45.7’ye yükselmiştir (Bjørklund ve Saglie 2004). Grafik 3-8 ve Tablo 3-3’ten de görüleceği üzere parti 2005’te ülke genelinde yüzde 22.1 oy toplamış, ve tarihinde ilk defa ikinciliğe terfi etmiştir. Fakat, göçmen karşıtı tavrından ödün vermeyen Danimarka Halk Partisi’nden farklı olarak İPn yabancı/göçmen karşıtı tutumunu yumuşatarak merkeze kayma belirtisi göstermiştir (Widfelt 2004, 150).

İkinci kısımdan da hatırlanabileceği üzere Kanada aşırı sağı kısa süreli dönüşüm ve birleşme süreçlerinden geçmiş, ve ilk ortaya çıktığı 1993’ten bu yana sürekli ve hızlı bir yükseliş göstermiştir. Sosyal-muhafazakâr bir kimlikle seçmen karşısına çıkan Reform Partisi ilk kez yarıştığı 1993 seçimlerinde

federal düzeyde yüzde 18.7 almış, benzer rakibi İlerici Muhafazakâr Parti'yi seçmen desteği olarak sollamıştır. 1997 seçimlerinde yüzde 19.4 olarak parlamentoda ana muhalefet konumuna yükselen Reform Partisi 2000 seçimlerine 'Kanada Reform Muhafazakâr İttifakı' adı altında katılmış, ve yüzde 25.5 ve 66 sandalye ile ana muhalefet partisi konumunu korumuştur. 2003'te İlerici Muhafazakâr Parti ile tek çatı altında kaynaşan parti, 'Kanada Muhafazakâr Partisi' yeni adıyla sağın birleşik temsilcisi durumuna gelmiştir. Birleşik sağ 2004'te yüzde 29.6 ile ana muhalefet görevini sürdürmüş, 2006'da ise yüzde 36.3 olarak tek başına iktidara gelmiştir.

Yeni Zelanda aşırı sağı ise kendine özgü tarihi ile inişli-çıkışlı bir tablo sunmaktadır. İlk kez katıldığı 1993 genel seçimlerinde yüzde 8.4 alan populist-sağcı Önce Yeni Zelanda Partisi (ÖYZP) seçim sisteminin nisbi olmaması nedeniyle 99 sandalyeden sadece ikisini kazanabilmiştir. Seçim sisteminin 1996'da daha nisbi bir hale getirilmesiyle partinin kaderi bir ölçüde değişmiş, ve aynı yılda yapılan seçimlerde yüzde 13.4 ile 17 sandalye elde etmiştir. Bunun sonucunda ülkedeki iki büyük parti durumundaki Milli Parti (*National Party*) ve İşçi Partisi (*Labour Party*) mecliste tek başına hükümet kurmaya yetecek sandalye sayısına erişememiş, ÖYZP'nin desteğine bağımlı hale gelmiştir. ÖYZP, Milli Parti ile ikili koalisyon pazarlığı sürecine girmiş, birçok talepte bulunmak suretiyle ikili hükümet kurmuş, parti lideri Winston Peters başbakanlık yardımcısı koltuğuna oturmuştur. Ancak 1998'de partinin göçmenlerle ilgili ısrarlı tutumundan dolayı koalisyon hükümetinde çatlama yaşanmış, Peters başbakanlık yardımcılığından uzaklaştırılmıştır. Akabinde ÖYZP de koalisyondan çekilmiştir. Partiden ayrılarak kendi gruplarını kurmayı veya bağımsız kalmayı tercih eden milletvekilleri 1999'a kadar Milli Parti'ye dışardan destek vermiştir. Dolayısıyla Milli Parti'nin hükümet kurmak için ÖYZP'ye ihtiyacı kalmamıştır.

1999'da oy oranı yüzde 4.3'e sandalye sayısı ise 5'e düşen ÖYZP, 2002 seçimlerindeki atağıyla seçmen desteğini yüzde 10.4'e sandalye sayısını ise 13'e çıkarmayı başarabilmiştir. Ne var ki en son 2005 seçimlerinde yeniden düşüşe geçerek bu sefer yüzde 3.5'e kadar gerilemiştir. Bugün itibarıyla Yeni Zelanda aşırı sağı, oldukça inişli-çıkışlı oy yüzdesi nedeniyle karmaşık bir tablo sunmaktadır. Bu nedenle yakın gelecekteki başarısı veya başarısızlığını şimdiden öngörmek kolay görünmemektedir.

AŞIRI SAĞ PARTİLERİN ZAYIF OLDUĞU ÜLKELER

Aşırı sağ dendiğinde Nazi geçmişinden dolayı akla ilk gelenlerden Almanya, 1945 sonrasında ırkçılığın yeniden yükseldiği ancak seçimlerde ASP'lerin kayda değer bir gelişme sağlayamadığı bir demokrasi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nazi Almanyası, İkinci Dünya Savaşı ve Soykırım gibi karanlık süreçlerin yaşanmasından sonra ülkede her tür demokrasi karşıtı aşırı hareket, anayasa tarafından yasaklanmıştır. Bu anayasal durum 1990 sonrası birleşik Almanya'sında da devam etmektedir. Nasyonel Sosyalist bir geçmişin bugünün Alman toplumu üzerindeki rahatsız edici etkisi dolayısıyla Almanya ASP'leri seçimlerde diğer ASP'lere göre daha düşük oy yüzdeleri elde etmiştir (bkz: Backes 2006).

İkinci kısımdan da hatırlanacağı üzere Almanya'da faaliyet gösteren üç ASP bulunmaktadır: Almanya Milli Demokratik Partisi (AMDP), Alman Halk Birliği (AHB) ve Cumhuriyetçiler (C). Bunlardan en eskisi 1964'te kurulan ve 1980'lere kadar seçimlere katılan tek ASP olan AMDP'dir. Şimdiye kadar seçimlerde Bundestag'da sandalye kazanmak için gereken yüzde 5'lik baraja ulaşamayan parti, eyalet seçimlerinde yer yer başarı kazanabilmiştir. Sözcüleri 2004 Saksonya eyaleti seçimlerinde yüzde 9.2 olarak yerel meclise (*Landtag*) 12 temsilci göndermiştir. 1972'den bu yana ülke genelinde yüzde 1'in altında kalan parti, Belçika Flaman Bloğu gibi yasal sınırlamalardan olumsuz etkilenmiştir. Bugün de varlığını devam ettirmektedir.

İlk kez 1987'de ülke genelindeki seçimlere katılan AHB'nin siyasi kaderi AMDP'ye benzemektedir. İki parti zaman zaman ortak listeye seçime katılmıştır. Birleşik aşırı sağın ilk başarısı 1987 Bremen yerel seçimlerinde yüzde 3.4 ile yerel mecliste bir sandalye kazanmasıyla gerçekleşmiştir (Ignazi 2003, 69). Almanya'nın birleşmesinden sonra AMDP'den uzaklaşan AHB, 1991'de Bremen'deki oy oranını tek başına yüzde 6.2'ye yükseltmiştir (Roberts 1992, 336). Ancak ülke genelinde yüzde 5'e ulaşamadığı için Bundestag başarısı elde edememiştir. 2004'te tekrardan AMDB ile rekabet etmeme kararı alan AHB Brandenburg'da yüzde 6.1 toplamış, AMDP ise Saksonya'da yüzde 9.2'ye kadar çıkmıştır.

Almanya aşırı sağının en başarılı temsilcisi, ilk kez katıldığı 1989 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ülke genelinde yüzde 7.1'lik patlama yapan Cumhuriyetçiler'dir. Bu, 1945 sonrası Almanyasında aşırı sağ açısından rekor sayılmaktadır. Ancak bu yükseliş sonradan korunamamış, Cumhuriyetçiler akabinde düşüşe geçmiştir (bkz: Tablo 3-3). Bu veriler ışığında Almanya aşırı sağ genel olarak değerlendirildiğinde karşımıza siyasi etkinlikten uzak bir tablo çıkmaktadır (bkz: Grafik 3-11).

Almanya gibi İsveç aşırı sağı da tek zamanlı oy yükselişi durumuna örnek teşkil etmektedir. 1991’de ortaya çıkan ve programı itibarıyla Danimarka ve Norveç İlerleme partilerini andıran sağ-popülist Yeni Demokrasi (YD) demokratik kurumları, diğer partileri, refah devletini ve ülkedeki korporatist yapıyı eleştirerek dikkatleri üzerinde toplamıştır. İlk ve tek seçim başarısı, kurulduğu yılda gerçekleşmiştir. 1991 seçimlerinde ülke genelinde yüzde 6.7 alan parti, meclisteki (*Riksdag*) 349 sandalyenin 24’ünü kazanmıştır. Bu da İsveç aşırı sağının parlamenter temsili açısından bir ilktir. Ancak bu başarı YD’ye parlamentoda pazarlık yapacak kuvveti sağlayamamıştır. Bir sonraki 1994 seçimlerinde oy yüzdesi 1.2’ye gerilemiş, parlamentodaki sandalyelerinin tümünü kaybetmiştir. 1998’deki yenilginin ardından siyaset sahnesinden çekilmiştir. Sonradan kurulan İsveç Demokratları (*Sverigedemokraterna*) da seçimlerde başarısız olmuştur. Partinin 2002’de yüzde 1.4 olan oy oranını 2006’da yüzde 2.9’a yükseltmiş olması, yine de dikkat çekicidir. Ancak bu mütevazı yükseliş partiye meclis sandalyesi kazandırmaya yetmemiştir. Dolayısıyla İsveç, aşırı sağın zayıf olageldiği demokrasilerdendir. Tek zamanlı olarak ortaya çıkmış, etkinlik kazanamamış ve akabinde gerilemiştir. Bugün itibarıyla İsveç’te siyasal etkinlik sahibi bir ASP bulunmamaktadır.

Bugüne kadar marjinal kalan İngiltere aşırı sağı, iki ayrı parti tarafından temsil edilmektedir. 1967’de kurulan Milli Cephe (MCin) zaman içinde ırkçı ve Yahudi düşmanı söylemini yumuşatmıştır. 1982’de kurulan İngiliz Milli Partisi (İMP) ise Cephe’ye benzemekle birlikte idam cezası ve kürtajın yasaklanması gibi yeni konularla seçmen karşısına çıkmayı tercih etmiştir (Husband 1988b, 72-73). Her iki parti de ülkede etkinlik kazanacak oy potansiyeline ulaşamamıştır. MCin şimdiye değin yüzde bire ulaşamayarak marjinal kalmış, İMP ise 2004 AP seçimlerinde yüzde 4.9’luk oy oranıyla büyük bir sıçrama gerçekleştirmiştir. Ancak 2005 seçimlerinde yine yüzde birin altında kalması, 2004’teki durumun tek zamanlı bir hareket olduğu izlenimini vermektedir. Siyasal etkinlikten yoksun İMP, zaman zaman yerel seçimlerdeki kısıtlı başarısıyla gündeme gelmektedir. Son yıllarda Burnley, Essex ve West Midlands bölgelerinde belediye başkanlığını kazanmıştır.

Avustralya’daki aşırı sağ deneyimi de tek zamanlıdır. 1997’de sosyal-muhafazakâr, milliyetçi, göçmen karşıtı ve ekonomik korumacı bir programla siyasi hayata giren Paulina Hanson’ın Tek Millet Partisi Queensland eyalet seçimlerinde yüzde 22.7 toplamış, eyalet meclisindeki 89 sandalyeden 11’ini kazanmıştır. 1998 genel seçimlerinde ülke genelinde yüzde 8.4’lük oy oranıyla Senato’da bir sandalye kazanmış, ancak parti lideri Hanson yeniden seçilememiştir. Kısa süre içinde 1998’deki yükselişin uzun vadeli olmadığı anlaşılmış

ve Tek Millet'in seçmen desteği hızla erimiştir (2001'de yüzde 4.3 ve 2004'te yüzde 1.2). Önce Yeni Zelanda Partisi'nden farklı olarak iktidar fırsatı elde edememiş, 2005'te parti içi çekişmeler sonucu feshedilmiştir.

İkinci kısımdan da hatırlanacağı gibi Akdeniz demokrasilerinde aşırı sağın gelişmesine uygun bir ortam oluşmamıştır. Yunanistan birçok küçük ASP ile dikkat çekmekle birlikte bu partilerin hiçbiri büyük partileri tehdit edecek ölçüde güçlenememiştir. İkinci kısımda ayrıntılı olarak bahsedilen ASP'lerden sadece biri dikkat çekmektedir. O da 1977 seçimlerinde yüzde 6.8 ile 5 sandalye kazanan Milli İttifak'tır (*Ethniki Paretoxi*). Ancak bundan sonra aynı başarı elde edilememiş, yeni kurulan ASP'ler parlamento dışında kalmıştır. 1980'ler itibarıyla dikkat çeken tek gelişme, Milli Siyasi Birlik'in (*Ethniki Politiki Enosis*) 1984 AP seçimlerinde yüzde 2.3 ile Avrupa Parlamentosu'nda bir sandalye kazanmasıdır. Ancak bu kısıtlı başarı sonradan tekrarlanamamış, Yunanistan aşırı sağı sonraki seçimlerde gerilemekten kurtulamamıştır.

İspanya ve Portekiz'deki ASP'ler Yunanistan'dakine benzer bir tek zamanlı büyümeyi gerçekleştirememiştir. İspanya'da dikkat çeken 1976 çıkışlı Yeni Güç (*Fuerza Nueva*) diğer aşırı sağcı Falange grubuyla Milli Cephe (MCis) çatısı altında birleşerek 1977 seçimlerine girmiş, ancak toplam oy yüzdesi yüzde birin altında kalmıştır. Bir sonraki 1979 seçimlerinde birleşik oy yüzdesini 2.3'e yükselten aşırı sağ, parlamentoda sadece bir sandalyelik temsil ile yetinmek durumunda kalmıştır. Ancak sonraki seçimlerde hızlı bir düşüşe geçmiş ve tek sandalyesini de yitirmiştir. 1980'lerin başlarında Yeni Güç dağılmıştır. 1987'de eski parti lideri Blas Piñar Cephe'yi yeniden kurmuştur kurmasına, ama yeni kurulan partinin seçimlerdeki kaderi de diğerlerinden farklı olmamıştır.

Portekiz aşırı sağı da aynı şekilde hem oy oranı hem de siyasi etkinlik açısından anlamlı bir büyüme kaydedememiştir. Milli Güç-Yeni Monarşi (*Força Nacional-Nova Monarquia*) ve Milli Aksiyon Hareketi (*Movimiento de Acção Nacional*) gibi oluşumlar ivme kazanamamıştır. Aşırı sağcı sayılabilecek bir diğer parti olan Hıristiyan Demokrasi Partisi (*Partido da Democracia Cristã*) de oldukça düşük oy miktarından dolayı sistem dışında kalmıştır.

SONUÇ: YÜKSELME, AMA SINIRLI BİR YÜKSELME

ASP'lerin oy oranlarının karşılaştırmalı incelemesi şunu ortaya koymaktadır: Evet, ASP'ler yükseliştir. Yetmişlerden seksenlere, seksenlerden doksanlara bu yükseliş artarak sürmüştür. Hatta bu süreç Norveç ve Belçika gibi demokrasilerde 2000'lerde de sürmektedir. Ancak ASP'lerin tek tek ortaya çıkış, yükseliş, düşüş, yeniden yükseliş, vb. süreçlerine bakıldığında aslında her

ülkenin kendine özgü bir hikâyesi olduğu ortaya çıkmaktadır. Sözgelimi Finlandiya seçimlerinde şimdiye kadar tanımladığımız anlamda bir ASP varlık gösteremezken İtalya ve Avusturya aşırı sağının tarihi ve kökleri Soğuk Savaş'ın başlarına kadar uzanmaktadır. Bununla birlikte bazı ASP'lerin oy oranları oldukça inişli-çıkışlı görünmekte, bunun sonucu olarak yükselmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini net olarak tespit etmek güçleşmektedir.

Farklılıklara rağmen bazı ASP'lerin oylarının zaman içindeki seyri birbirine benzemektedir. Sözgelimi aşırı sağ, 19 ülkeden altısında tek zamanlı yükseliş göstermektedir. Bu yükselişlerle ilgili ayrıntılı kronolojik bilgi aşağıda Tablo 3-2'de sunulmaktadır. İlk farkedilen, tek zamanlı oy sıçrayışlarının herbirinin farklı yıllarda farklı ülkelerdeki farklı ASP'lerce gerçekleştirildiğidir. En büyük sıçrayışı 2002'de yüzde 17 ile ve açık farkla Pim Fortuyn Listesi yapmış görünmektedir. İngiliz Milli Partisi hariç diğer bütün ASP'lerin oy patlamaları, katıldıkları ilk seçimlerde gerçekleşmiştir. Pim Fortuyn Listesi hariç tek zamanlı oy artışları, ASP'leri kuvvetli kılmaya yetmemiştir.

Tablo 3-2

Kronolojik Sırayla Aşırı Sağ Partilerin Tek Zamanlı Oy Sıçrayışları

Ülke	Seçim yılı/niteliliği	Tekzamanlı oyu yükselen parti	Oy oranı (%)	Bir önceki seçimdeki oyu (%)
Yunanistan	1977 milletvekili	Milli İttifak (Ethniki Paretoxi)	6.8	---
İsveç	1991 milletvekili	Yeni Demokrasi (Ny Demokrati)	6.7	---
Almanya	1989 AP seçimleri	Cumhuriyetçiler (Republikaner)	7.1	---
Avusturya	1998 milletvekili	Tek Millet Partisi (One Nation)	8.4	---
Hollanda	2002 milletvekili	Pim Fortuyn Listesi (Lijst Pim F.)	17.0	---
İngiltere	2004 AP seçimleri	İngiliz Milli Partisi (British National P.)	4.9	0.2

Tek zamanlı sıçramadan farklı olarak Kanada, İsviçre ve Belçika'da aşırı sağ sürekli yükseliş görüntüsü vermekte ve yükseliş devam etmektedir. Avusturya, İtalya ve Fransa ise aşırı sağın ufaktan başlayıp sonradan uzun süreli yükseldiği, ama 2000'lerde gerilediği demokrasilerdir. Günümüzde ASP'ler Avusturya, Belçika, Danimarka, İsviçre, İtalya ve Norveç'te parlamenter temsile sahiptir. Almanya ve Fransa'daki ASP'ler ise sadece bazı yerel yönetimlerde etkilidir (Ivarsflaten 2005). ASP'ler ile oldukça benzeşen Kanada Muhafazakâr Partisi, günümüz itibarıyla tek başına iktidardadır.

Ancak bulgular, ASP'lerin bazı ülkelerde hiç şansı olmadığını göstermektedir. Sözgelimi Yunanistan, İspanya, Portekiz, Almanya, İsveç, Finlandiya ve Avustralya'da ASP'ler oldukça düşük oy oranlarından dolayı siyasal etkinlik kazanamamıştır. Dolayısıyla üçüncü kısımdan çıkarılabilecek en man-

tıklı sonuç, ASP'lerle ilgili öne sürülen 'seçim yükselişi' savının demokrasiler bağlamında tam olarak genellenebilir olmadığıdır. Dolayısıyla yükseliş savı tümünden reddedilmemekte, ancak evrenselliğinin kısıtlı olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Genel tablodan aşırı sağ karşıtı öznel bir bakış açısıyla hem geriye hem ileriye dönük iyimser ve kötümser çıkarım yapmak mümkündür. İyimser bakış açısının mantıksal uç noktasına göre aşırı sağın yükselmesi konusu gereğinden fazla abartılmaktadır. Ortada olan biten bir şey yoktur aslında. Kötümser bakış açısının mantıksal uç noktasına göreyse aşırı sağ halihazırda güçlenmiş, hayatımıza girmiş, yaşamımızı etkilemeye başlamıştır bile. Sayısal veri kullanılarak, ASP'lerin oy oranlarına bakılarak ve mümkün olduğunca objektif olunarak değerlendirildiğinde her iki mantıksal ucun da abartılı olduğu görülmektedir. Ne aşırı sağın yükseldiği savı abartılıdır, ne de aşırı sağ demokrasiye tek başına hükmedecek güce erişmiştir. Aşırı sağ yükselmesine yükselmiştir, ama her demokraside birbirinden farklı ve kendine özgü bir hikâyesi bulunmaktadır. Dolayısıyla ASP'lerin büyümesiyle ilgili hususlarda genelleme yapılırken temkinli olunması ve ülkeler arası farklılıkların vurgulanması gerekmektedir.

Tablo 3-3
Aşırı Sağ Partilerin Genel Oy Oranları

Almanya (1965-2004)											
Yıl	1965	1969	1972	1976	1980	1983	1984A	1987	1989A	1990	1994
AMDP	2.00	4.30	0.60	0.30	0.20	0.20	0.80	0.60	---	0.30	---
AHB	---	---	---	---	---	---	---	---	1.60	---	---
C	---	---	---	---	---	---	---	---	7.10	2.10	1.90
Toplam	2.00	4.30	0.60	0.30	0.20	0.20	0.80	0.60	8.70	2.40	1.90
Yıl	1994A	1998	1999A	2002	2004A						
AMDP	0.20	0.30	0.40	0.40	0.90						
AHB	---	1.20	---	---	---						
C	3.90	1.80	1.70	0.60	1.90						
Toplam	4.10	3.30	2.10	1.00	2.80						

AMDP: Almanya Milli Demokratik Partisi

(*Nationaldemokratische Partei Deutschlands*)

AHB: Alman Halk Birliği (*Deutsche Volksunie*)

C: Cumhuriyetçiler (*Republikaner*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: 1965-1999: Ignazi (2003), 2002: EREPS

Avusturalya (1970-2004)											
Yıl	1974	1977	1980	1984	1987	1990	1993	1996	1998	2001	2004
TMP	---	---	---	---	---	---	---	---	8.40	4.30	1.20

TMP: Paulina Hanson'ın Tek Millet Partisi (*Pauline Hanson's One Nation Party*)

Kaynak: Psephos, Norris (2005)

Avusturya (1949-2006)											
Yıl	1949*	1953*	1956	1959	1962	1966	1970	1971	1975	1979	1983
AÖP	11.70	11.00	6.50	7.70	7.10	5.40	5.50	5.50	5.40	6.10	5.00
Yıl	1986	1990	1994	1995	1996A	1999A	1999	2002	2004A	2006	
AÖP	9.70	16.60	22.50	21.90	27.60	23.40	26.90	10.00	6.31	11.20	

*1949 ve 1953 puanları AÖP'nin öncülü olan Bağımsızlar Ligi'ne (*Verband der Unabhängigen*) aittir.

AÖP: Avusturya Özgürlük Partisi (*Freiheitliche Partei Österreichs*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: Luther (1998), Ignazi (2003), EREPS, Psephos

Belçika (1973-2007)													
Yıl	1978	1981	1984E	1985	1987	1989A	1991	1994A	1995	1999	1999A	2003	2007
FB/FM	1.40	1.10	1.30	1.40	1.90	4.10	6.60	7.80	7.80	9.90	9.40	11.60	12.00
MCb	---	---	---	---	0.10	---	1.00	2.90	2.30	1.50	1.50	2.00	2.00
İDB	0.90	2.70	---	1.10	0.10	---	---	---	---	---	---	---	---
Toplam	2.30	3.80	1.30	2.50	2.10	4.10	7.60	10.70	10.10	11.40	10.90	13.60	14.00

FB/FM: Flaman Bloğu (*Vlaams Blok*), 2007'de Flaman Menfaati (*Vlaams Belang*)

MC: Milli Cephe (*Front National*)

İDB: İşçi Demokratik Birliği (*Union Democratique du Travail*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: 1978-1999: Ignazi (2003), 2003: Psephos

Danimarka (1973-2007)											
Yıl	1973	1975	1977	1979	1979E	1981	1984	1984A	1987	1988	1989A
İPd	15.90	13.60	14.60	11.00	5.80	8.90	3.60	3.50	4.80	9.00	5.30
DHP	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Top.	15.90	13.60	14.60	11.00	5.80	8.90	3.60	3.50	4.80	9.00	5.30
Yıl	1990	1994	1994A	1998	1999A	2001	2004A	2005	2007		
İPd	6.40	6.40	2.90	2.40	0.70	0.60	---	---	---		
DHP	---	---	---	7.40	5.80	12.00	6.80	13.20	13.90		
Top.	6.40	6.40	2.90	9.80	6.50	12.60	6.80	13.20	13.90		

İPd: İlerleme Partisi (*Fremskridtspartiet*)

DHP: Danimarka Halk Partisi (*Dansk Folkeparti*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: Andersen ve Björklund (2000), Ignazi (2003), EREPS

Fransa (1973-2007)											
Yıl	1973	1974C	1978	1981	1984A	1986	1988C	1988	1989A	1993	1994A
MCf	0.40	0.80	1.30	0.18	11.08	9.80	14.61	9.73	11.80	12.68	10.61
MCH	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Top.	0.40	0.80	1.30	0.18	11.08	9.80	14.61	9.73	11.80	12.68	10.61
Yıl	1995C	1997	1999A	2002C	2002	2004A	2007C	2007			
MCf	15.27	15.23	5.74	16.90	11.10	9.80	10.4	4.3			
MCH	---	---	3.30	2.30	1.10	---	---	---			
Top.	15.27	15.23	9.04	19.20	12.20	9.80	10.4	4.3			

MCf: Milli Cephe (*Front National*)

MCH: Milli Cumhuriyetçi Hareket (*Mouvement National Republicain*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

C: Cumhurbaşkanlığı seçimi (birinci tur)

Kaynak: Resmi kaynaklar, Ignazi (2003), EREPS

Hollanda (1977-2006)										
Yıl	1977	1981	1982	1984A	1986	1989A	1989	1994	1994A	1998
MP/MP'86	---	0.10	0.80	2.50	0.40	---	---	0.40	---	---
MD	---	---	---	---	0.10	0.80	0.90	2.50	1.00	0.60
PFL	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
ÖP	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Toplam	0.40*	0.10	0.80	2.50	0.50	0.80	0.90	2.90	1.00	0.60
Yıl	1999A	2002	2003	2004A	2006					
MP/MP'86	---	---	---	---	---					
MD	0.50	---	---	---	---					
PFL	---	17.00	5.70	2.60	0.20					
ÖP	---	---	---	---	5.90					
Toplam	0.50	17.00	5.70	2.60	6.10					

MP/MP'86: Merkez Parti/Merkez Parti '86 (*Centrum Partij/Centrum Partij '86*)

MD: Merkez Demokratlar (*Centrum Demokraten*)

PFL: Pim Fortuyn Listesi (*Lijst Pim Fortuyn*)

ÖP: Özgürlük Partisi (*Partij voor de Vrijheid*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

* 1977'deki toplam oy oranı, listede olmayan Hollanda Halkı Birliği'ne (*Nederlandse Volksunie*) aittir.

Kaynak: Husbands 1992, Ignazi 2003

İngiltere (1970-2005)												
Yıl	1970	1974-Ş	1974-E	1979	1983	1987	1992	1997	1999A	2001	2004A	2005
MCin	0.04	0.25	0.40	0.63	0.09	---	0.01	0.01	---	---	---	---
İMP	---	---	---	---	0.05	0.01	0.02	0.12	1.00	0.20	4.90	0.70
Top.	0.04	0.25	0.40	0.63	0.14	0.01	0.03	0.13	1.00	0.20	4.90	0.70

MCin: Milli Cephe (*National Front*)

İMP: İngiliz Milli Partisi (*British National Party*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: Eatwell (2000a), Ignazi (2003)

<http://www.electionworld.org/unitedkingdom.htm>

İspanya (1977-1999)											
Yıl	1977	1979	1982	1986	1987E	1989E	1989	1993	1994E	1996	1999A
Top.	0.80	2.30	0.70	0.20	0.80	0.50	0.10	0.10	0.20	0.10	0.20

Partiler: Yeni Güç (*Fuerzo Nueva*), Falange (*Falangistas*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: Ignazi (2003)

İsveç (1973-2006)											
Yıl	1973	1976	1979	1982	1985	1988	1991	1994	1998	2002	2006
YD	---	---	---	---	---	---	6.70	1.20	0.20	---	---
İD	---	---	---	---	---	---	---	---	---	1.40	2.90

YD: Yeni Demokrasi (*Ny Demokrati*)

İD: İsveçli Demokratlar (*Sverigedemokraterna*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: Andersen ve Björklund (2000), EREPS

İsviçre (1971-2007)										
Yıl	1971	1975	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007
İHP	---	---	---	---	---	---	14.90	22.50	26.60	29.00
FDB	---	0.20	0.30	0.40	0.90	1.00	1.30	1.30	1.30	1.30
MH/İD	3.20	2.50	1.30	2.90	2.50	3.40	3.10	1.80	1.00	0.50
TL	---	---	---	---	---	1.40	0.90	0.90	0.40	0.50
İOP/ÖP	---	---	---	---	2.60	5.10	4.00	0.90	0.20	0.20
Toplam	3.20	2.70	1.60	3.30	6.00	10.90	24.20	27.40	29.50	31.50

İHP: İsviçre Halk Partisi (*Schweizerische Volkspartei*)

FDB: Federal Demokratlar Birliği (*Eidgenössische Demokratische Union*)

MH/İD: Milli Hareket/İsviçreli Demokratlar (*Nationale Aktion/Schweizer Demokraten*)

TL: Ticino Ligi (*Lega dei Ticinesi*)

İOP/ÖP: İsviçre Otomobilciler Partisi/Özgürlük Partisi (*Auto Partei/Freiheit Partei*)

Kaynak: Gentile ve Kriesi (1998)

<http://parties-and-elections.de/switzerland.html>

İtalya (1948-2008)											
Yıl	1948	1953	1958	1963	1968	1972	1976	1979	1979A	1983	1984A
İTH	2.00	5.80	4.80	5.10	4.50	8.70	6.10	5.30	5.40	6.80	6.50
Mİ	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
ÜA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
KL	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Top.	2.00	5.80	4.80	5.10	4.50	8.70	6.10	5.30	5.40	6.80	6.50
Yıl	1987	1989A	1992	1994	1994A	1996	1999A	2001	2004A	2006	2008
İTH	5.90	5.50	5.40	---	---	---	---	---	---	---	---
Mİ	---	---	---	13.50	12.50	15.70	10.30	12.00	11.50	12.00	*
ÜA	---	---	---	---	---	0.90	1.60	0.40	0.70	---	---
KL	---	1.80	8.60	8.40	6.60	10.10	4.50	3.90	5.00	4.50	8.30
Top.	5.90	7.30	14.00	21.90	19.10	26.70	16.40	16.30	17.20	16.50	---

İTH: İtalyan Toplumsal Hareketi (*Movimento Sociale Italiano*)

Mİ: Milli İttifak (*Alleanza Nazionale*)

ÜA: Toplumsal Hareket – Üçrenkli Alev (*Movimento Sociale – Fiamma Tricolore*)

KL: Kuzey Ligi (*Lega Nord*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: 1948-1999: Resmi kaynaklar, Ignazi (2003), 2001: Psephos, EREPS

http://www.politik.uni-mainz.de/ereps/electoral_results.htm

* Milli İttifak, 2008 seçimlerinde Berlusconi'nin sağ partiler koalisyonuna katılmıştır. Bu nedenle grafikler listesinde 2008 sonuçları yer almamaktadır.

Kanada (1974-2006)										
Yıl	1979	1980	1984	1988	1993	1997	2000	2004	2006	
Reform/Muhafazakar Parti	---	---	---	---	18.70	19.40	25.50	29.60	36.30	

Kaynak: CDP Psephos

Norveç (1973-2005)									
Yıl	1973	1977	1981	1985	1989	1993	1997	2001	2005
iPn	5.00	1.90	4.50	3.70	13.00	6.30	15.30	14.60	22.10

iPn: İlerleme Partisi (*Fremskrittspartiet*)

Kaynak: Andersen ve Bjørklund (2000), Ignazi (2003), Psephos, EREPS

Portekiz (1976-1989)								
Yıl	1976	1979	1980	1983	1985	1987	1987A	1989A
HDP	0.50	1.10	0.40	0.70	0.70	0.60	0.70	0.70

HDP: Hıristiyan Demokrat Parti (*Partido do Democracia Cristã*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

Kaynak: Ignazi (2003)

Yeni Zelanda (1975-2005)											
Yıl	1975	1978	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2005
ÖYZP	---	---	---	---	---	---	8,40	13,40	4,30	10,40	3,50

ÖYZP: Önce Yeni Zelanda Partisi (*New Zealand First Party*)

Kaynak: CDP, Psephos

<http://cdp.binghamton.edu>

Yunanistan (1974-1994)											
Yıl	1974	1977	1981	1981A	1984A	1985	1989	1989A	1990	1993	1994A
Top.	1.10	6.80	1.40	2.90	2.50	0.60	0.30	1.40	0.10	0.10	0.80

1974 (MDB), 1977 (MU), 1981 (İP), 1981E (İP + BMH), 1984A (MSB + İP + BMH), 1985 (MSB), 1989 (MSB), 1989E (MSB + BMH), 1990 (MSB), 1993 (MP + MSB), 1994A (MSB)

Partiler

MDB Milli Demokratik Birlik (*Ethniki Demokratiki Enosis*)

MU Milli Uzlaşma (*Ethniki Parataxis*)

İP İlerleme Partisi (*Komma Proodeftikon*)

MSB Milli Siyasi Birlik (*Ethniki Politiki Enosis*)

BMH Birleşik Milli Hareket (*Enomeno Ethniko Kinema*)

MP Milli Parti (*Ethniko Komma*)

A: Avrupa Parlamentosu seçimleri

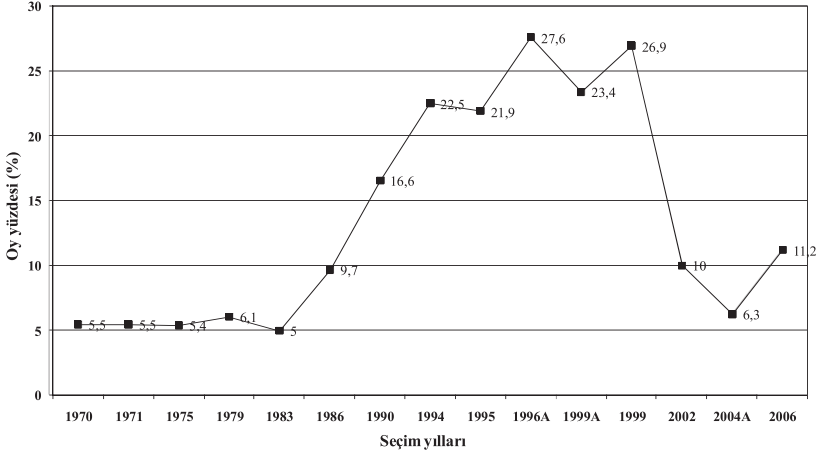
Kaynak: Ignazi (2003)

ÜÇÜNCÜ KISIM GRAFİKLER LİSTESİ

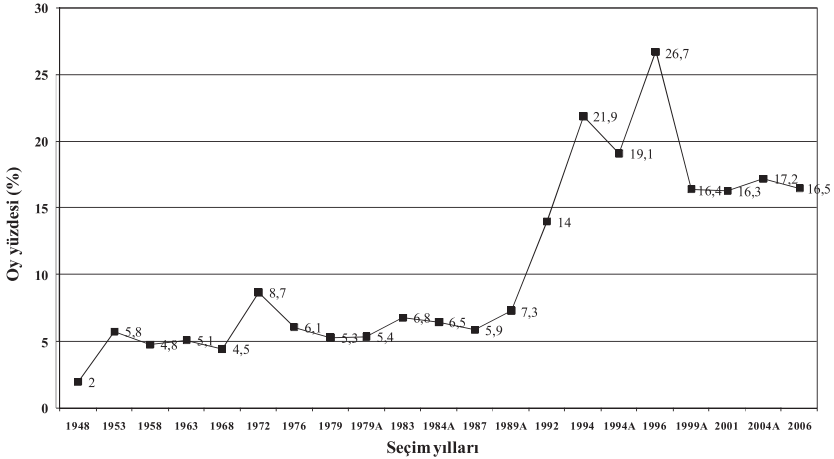
Grafik 3-1 - Grafik 3-17

17 Demokraside Aşırı Sağ Partilerin Toplam Oy Oranları

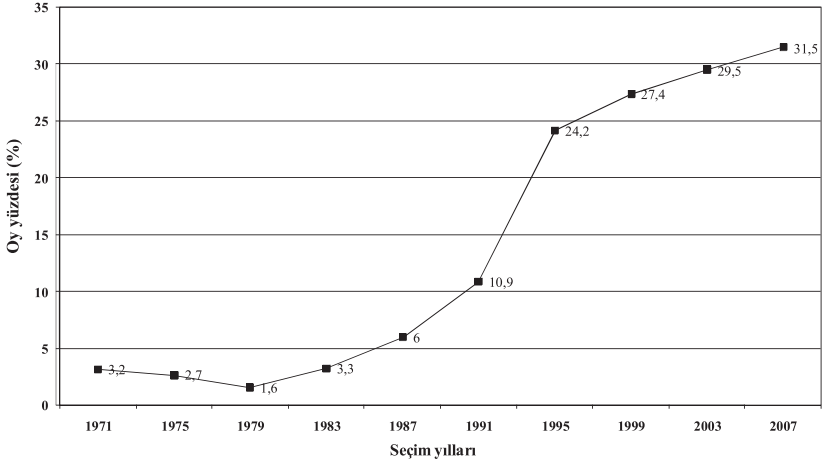
Grafik 3-1: Avusturya'da Aşırı Sağın Oy Oranı

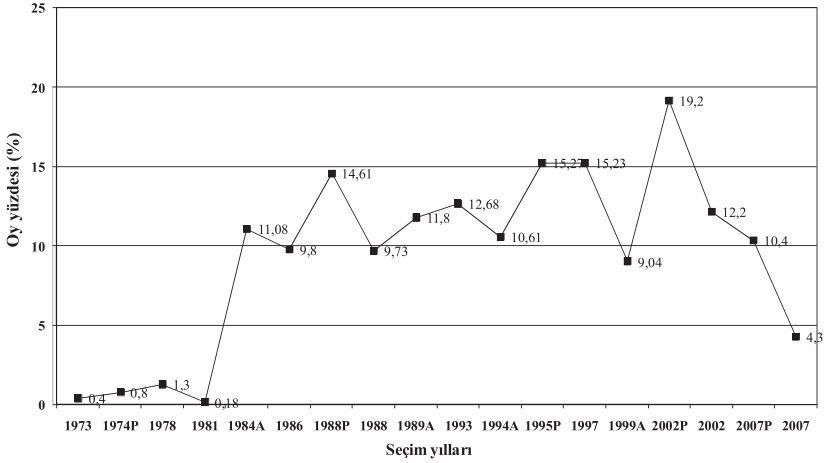
Grafik 3-2: İtalya'da Aşırı Sağın Oy Oranı

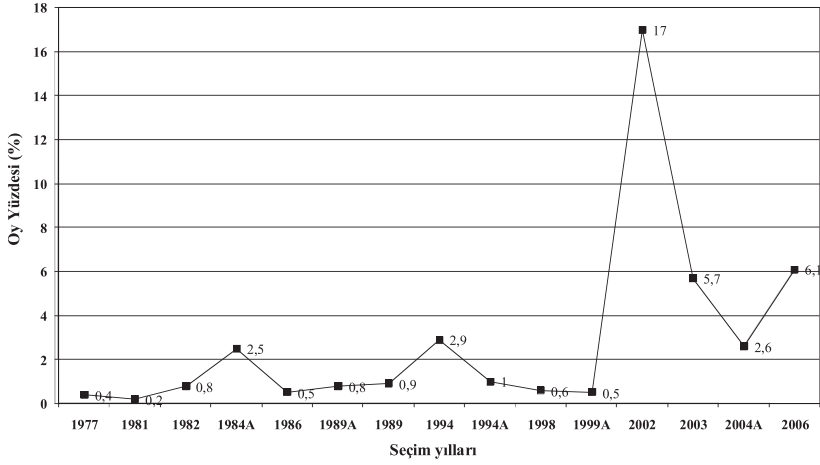
Grafik 3-3: İsviçre'de Aşırı Sağın Oy Oranı

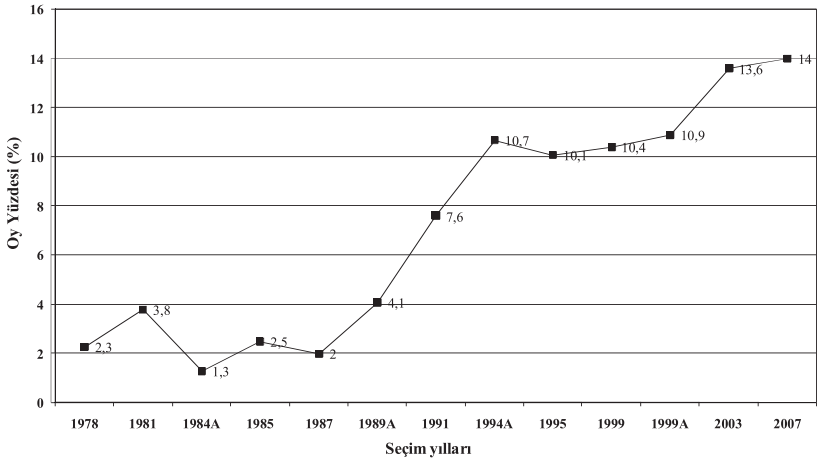
Grafik 3-4: Fransa'da Aşırı Sağın Oy Oranı

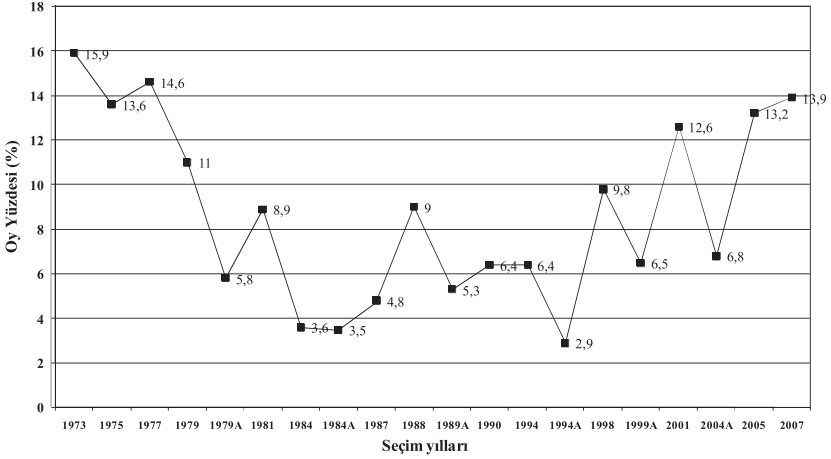
Grafik 3-5: Hollanda'da Aşırı Sağın Oy Oranı

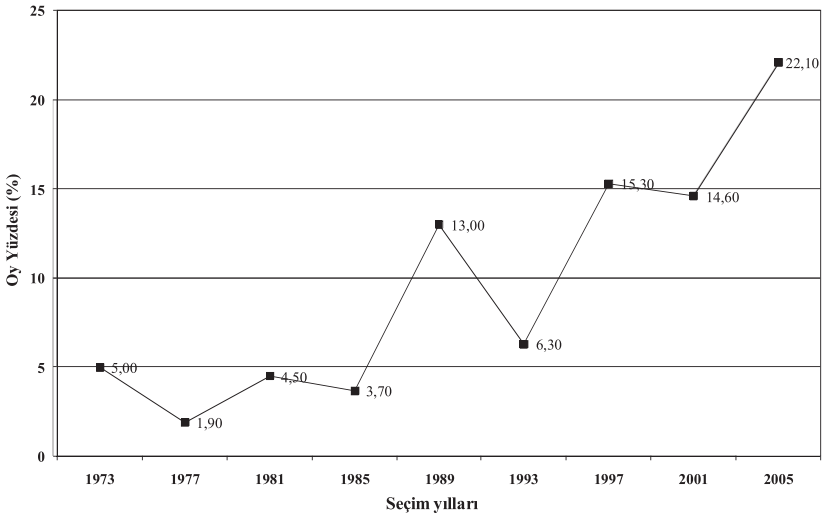
Grafik 3-6: Belçika'da Aşırı Sağın Oy Oranı

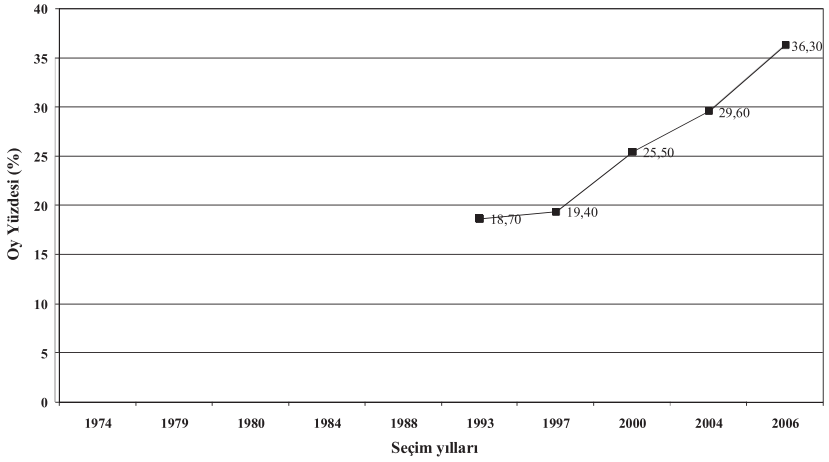
Grafik 3-7: Danimarka'da Aşırı Sağın Oy Oranı

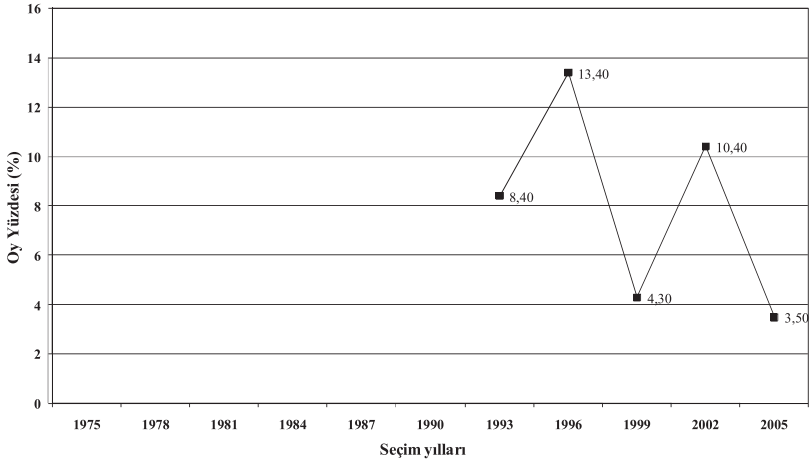
Grafik 3-8: Norveç'te Aşırı Sağın Oy Oranı

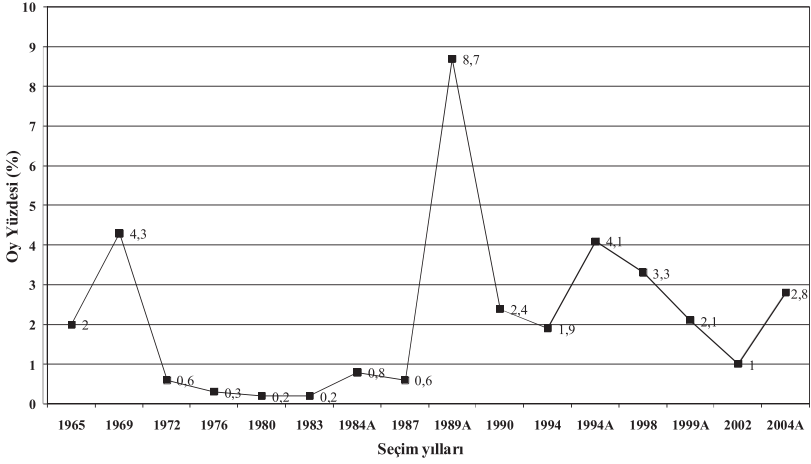
Grafik 3-9: Kanada'da Aşırı Sağın Oy Oranı

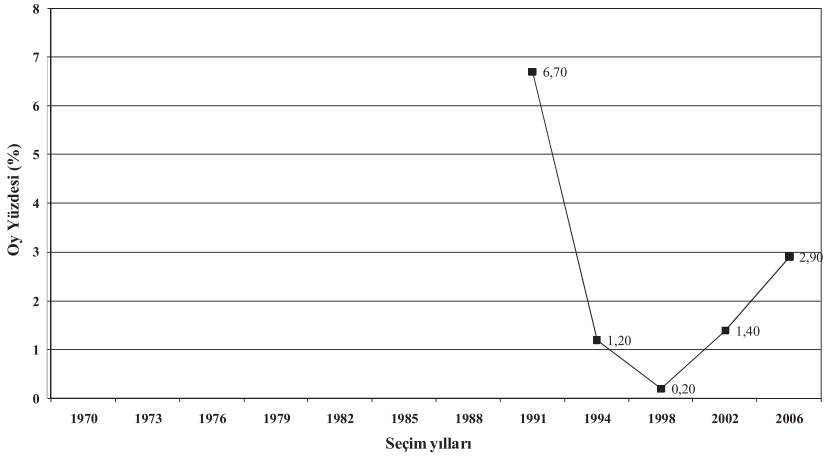
Grafik 3-10: Yeni Zelanda'da Aşırı Sağın Oy Oranı

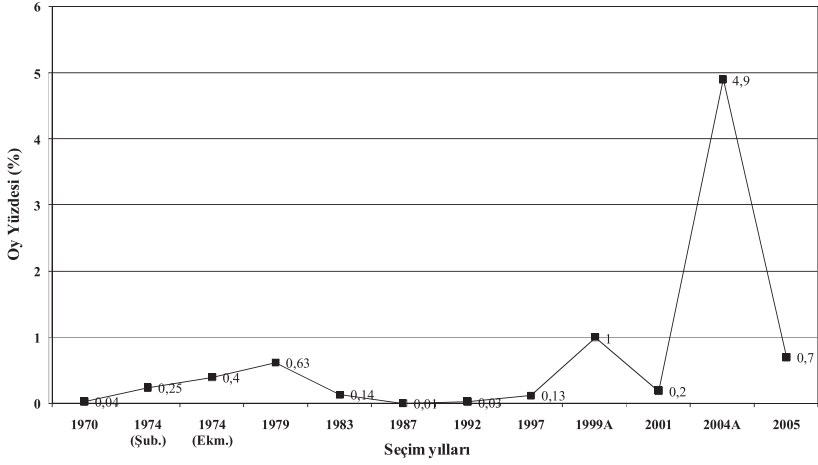
Grafik 3-11: Almanya'da Aşırı Sağın Oy Oranı

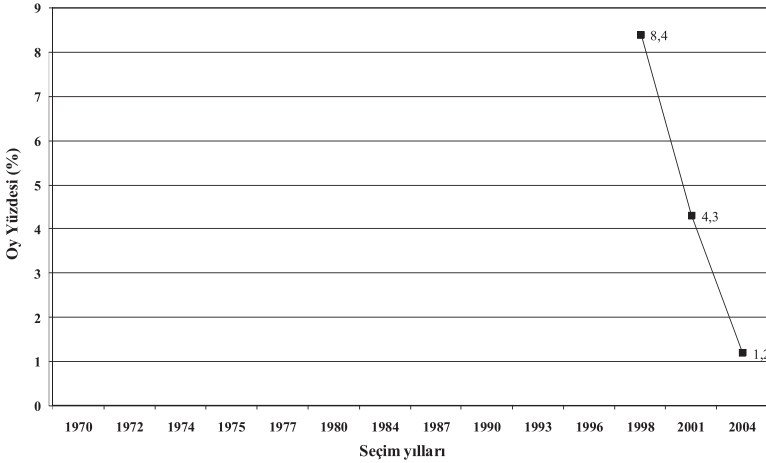
Grafik 3-12: İsviçre'de Aşırı Sağın Oy Oranı

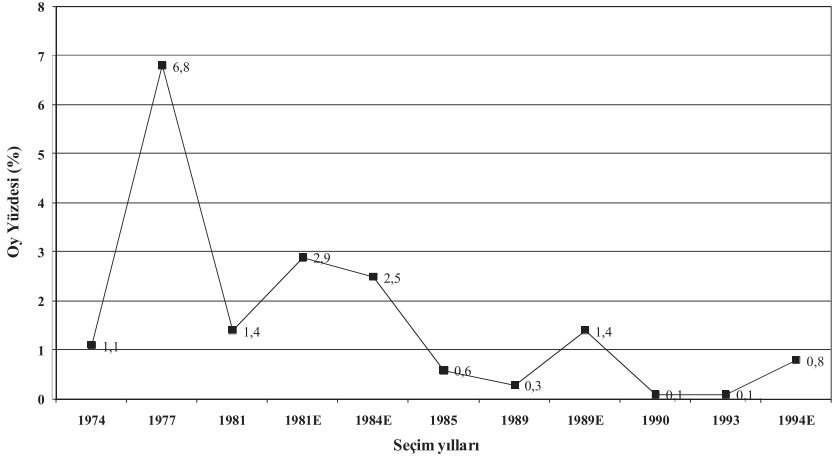
Grafik 3-13: İngiltere'de Aşırı Sağın Oy Oranı

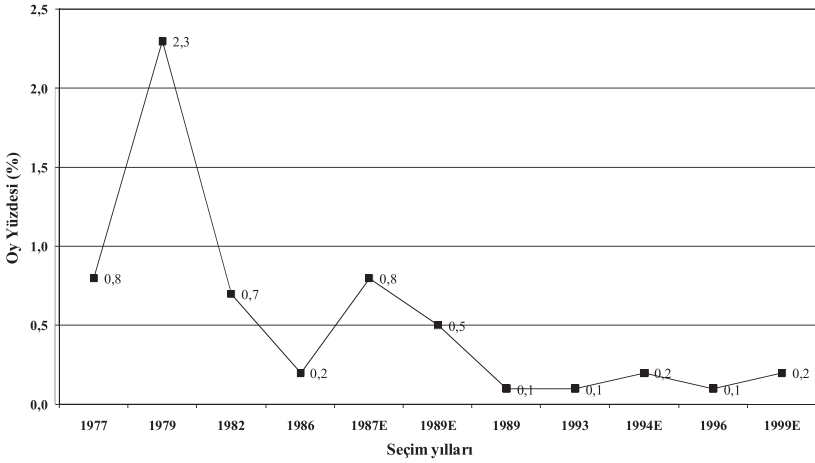
Grafik 3-14: Avustralya'da Aşırı Sağın Oy Oranı

Grafik 3-15: Yunanistan'da Aşırı Sağın Oy Oranı

Grafik 3-16: İspanya'da Aşırı Sağın Oy Oranı

Grafik 3-17: Portekiz'de Aşırı Sağın Oy Oranı

